

Medzinárodná spoločnosť pre zdravie ekosystémov

Myšlienka založiť medzinárodnú spoločnosť pre zdravie ekosystémov sa objavila na medzinárodnom workshope o diagnostických indikátoroch ekosystémov v r. 1991 v Urbane s názvom *Medicína ekosystému: vývoj diagnostických schopností*. Špecialisti z humánnej a veterinárnej medicíny, ekológie a ekonomiky sa dohodli na potrebe a založení takejto spoločnosti.

ISEH (*International Society for Ecosystem Health*) bola založená v r. 1994 s cieľom spojiť vedcov, učiteľov a študentov spoločenských, prírodných a lekárskeho vied pre rozvíjanie integrujúcej, transdisciplinárnej vedy *zdravie ekosystémov (ecosystem health)*. Spoločnosť združuje aj profesionálnych pracovníkov manažmentu životného prostredia, environmentálneho práva a politiky v oblasti životného prostredia, riadiacich pracovníkov z oblasti zdravia obyvateľstva a iných záujemcov.

Spoločnosť ISEH od r. 1995 vydáva medzinárodný časopis *Ecosystem Health* a spravodaj *EcoHealth: News and Views*.

ISEH organizuje a sponzoruje medzinárodné sympóziá o zdraví ekosystémov a spoluorganizuje veľké vedecké podujatia, ako *EcoSummit* (po prvý raz r. 1996, druhý raz v r. 2000 s názvom *Poznanie a riešenie environmentálnych problémov v 21. storočí*), zodpovedala za sekcie zdravie ekosystémov a ľudské zdravie.

Prvé samostatné medzinárodné sympóziom o zdraví a medicíne ekosystémov organizovala ISEH v Ottave (Kanada) v r. 1994.

Spoločnosť sa zameriava na podporu výmeny informácií medzi vedcami, politikmi, riadiacimi pracovníkmi a obyvateľmi, aby sa zlep-

šila integrácia vedných odborov, etiky a politiky.

Ciele spoločnosti sú:

- podporovať zdravie ekosystémov ako nevyhnutnosť pre budúcnosť ľudstva,
- artikulovať vzťah medzi zdravím ekosystémov a ľudským zdravím,
- podporovať spoluprácu medzi vedcami, politikmi i verejnosťou a vytvoriť definíciu zdravia ekosystému,
- rozvíjať interdisciplinárne prístupy k posudzovaniu zdravia ekosystémov,
- stimulovať výskum metódik a indikátorov pre posudzovanie zdravia ekosystémov.

Zdravie ekosystémov sa definuje

ako systematický prístup k preventívnym, diagnostickým a prognostickým aspektom manažmentu ekosystémov a k pochopeniu vzťahov medzi zdravím ekosystému a ľudským zdravím.

V tomto roku spoločnosť organizuje medzinárodné sympóziom *Väzby medzi biodiverzitou, zdravím ekosystémov a ľudským zdravím* (jún 2002, Washington D. C., USA) pod mottom *Zdravé ekosystémy – zdraví ľudia*, zamerané na zložité väzby a vzájomné súvislosti medzi biodiverzitou (druhovou diverzitou, genetickou diverzitou a diverzitou krajiny, ktoré vytvárajú štruktúru ekosystémov), zdravím ekosystémov (fungovaním a výkonnosťou ekosystémov) a ľudským zdravím (fungovaním a pohodou dominujúceho druhu v súčasnom globálnom ekosystéme). Poznanie týchto väzieb sa považuje za nevyhnutnú podmienku dosiahnutia globálnej udržateľnosti.

Pavol Eliáš

Cena ministra životného prostredia

Na záver tradičnej Envirojaria pri príležitosti vyhlásenia Národného parku Veľká Fatra odovzdal 17. mája t. r. v Martine László Miklós Cenu ministra životného prostredia. Toto ocenenie sa udeľuje v 4 kategóriách.

• V kategórii *Obec* boli udelené 2 ceny: mestu **Bardejov** a obci **Turňa nad Bodvou**. Urbanistická koncepcia stredovekého *Bardejova* sa vyhlala veľkoplošným zásahom, charakteristickým pre väčšinu centier našich historických miest. Úsilie venované záchrane a regenerácii historického jadra mesta ocenilo UNESCO už r. 1986 udelením Európskej zlatej medaily za záchranu kultúrnych pamiatok. Zaradenie do Zoznamu svetového dedičstva (2000) je nielen

úspechom, ale najmä záväzkom pre budúcnosť. Mesto Bardejov má spracovanú a schválenú územnoplánovaciu dokumentáciu, ktorá tvorí základný dokument pre reguláciu zástavby v území.

V starostlivosti o životné prostredie účinne pomáha samospráva obce *Turňa nad Bodvou* občianske združenie Pro Tornensis. Separovaný zber odpadu tu zaviedli už r. 1998, v súčasnosti len v bytovej zástavbe vyzbierajú a kompostujú týždenne 1 t bioodpadu. Aby sa mohli v obci oživiť tradičné remeslá, vysadili v spolupráci s miestnymi Rómami 30 000 vrúb, zväčša vrbu košíkársku, ako aj 2 000 agátov, javory a duby. Do piatich rokov by mal

mať každý obyvateľ obce vysadený svoj strom na verejnom priestranstve. Obec od r. 1994 prevádzkuje ČOV, pripravuje sa zavedenie 2. stupňa formou koreňovej čističky.

• V kategórii **Podnik** boli udelené dve ceny: firme **TEEP Bratislava** (Technické, ekonomické a ekologické poradenstvo) a **SCP Ružomberok**. TEEP Bratislava sa od r. 1993 zameriava na poradenstvo v oblasti nakladania s odpadom, špeciálne na separovaný zber odpadu. Vypracovali projekty separovaného zberu pre viac ako 500 obcí a miest a okolo 110 firiem a organizácií. Aktualizovali viac ako 400 Programov odpadového hospodárstva pre pôvodcov odpadu. Vypracovali osobitný, veľmi účinný systém organizácie separovaného zberu a vybudovali modelové Stredisko separovaného zberu, kde bezplatne poskytujú informácie pracovníkom štátnej správy a samosprávy. Iniciovali založenie 9 združení obcí a miest a 15 občianskych združení pre separovaný zber odpadu.

SCP Ružomberok si vytýčili cieľ eliminovať negatívne environmentálne vplyvy spojené s výrobou papiera a celulózy, čo sa im aj podarilo. Výstavbou čistiarní odpadových vôd sa situácia natoľko zlepšila, že v rieke Váh pri Ružombeku sa dnes nachádza chránené neresisko hlavátky podunajskej. Vybudovaním odlučovacích zariadení na hlavných zdrojoch znečisťovania ovzdušia, odstavením dvoch starých teplární, inštaláciou systému likvidácie zápachujúcich plynov a odstránením elementárneho chlóru pri bielení buničín sa výrazne zlepšila kvalita ovzdušia v Ružomberku i v celom regióne. Z environmentálneho hľadiska je významný vysoký stupeň zhodnocovania odpadov na výrobu energie (až 85 % potreby podniku). Nastúpené trendy sa v plnej miere uplatnia aj pri pripravovaných rekonštrukciách výrobných zariadení v budúcom roku.

• V kategórii **Občianske združenie**

nia získala cenu **Slovenská speleologická spoločnosť** za výraznú pomoc maďarským jaskyniarom pri záchrane Zsolta Szilágyiho, ktorý sa zranil pri potápaní v jaskyni Rákóci Barlang (asi 10 km od slovenských hraníc v blízkosti Turne nad Bodvou). Záchraná služba Slovenskej speleologickej spoločnosti ponúkla maďarskej strane vyrazenie tunela k uväznenému, a tak sa viac ako 20-člennej skupine podarilo vyslobodiť ho.

Ďalšie ocenenie v tejto kategórii dostalo **Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS)**. Ťažiskom jeho aktivít v minulom roku v oblasti životného prostredia bol zákon o odpadoch, príprava presunu kompetencií na mestá a obce a príprava transformácie podnikov vodární a kanalizácií. ZMOS spolupracoval na samotnom texte zákona o odpadoch, ako aj pri príprave územnej samosprávy na zavedenie zákona do praxe (zorganizoval 6 odborných seminárov s účasťou približne 1 100 zástupcov obcí a miest, vydal metodickú príručku a pod.). Spolupracoval tiež na príprave nového zákona o vodách a na príprave zákona o verejných vodovodoch a kanalizáciách.

• V kategórii **Jednotlivec alebo kolektív** získal cenu kolektív pracovníkov: **Ústav krajinej ekológie SAV v Bratislave, Farský úrad v Suchej nad Parnou, Poľovnícke združenie**

Zelený háj v Suchej nad Parnou a Základná škola v Suchej nad Parnou pod vedením odbornej koordinátorky RNDr. Zity Izakovičovej za trilaterálny projekt *Realizácia ekologickej siete pre vybrané modelové územie a integrovaný manažment využitia prírodných zdrojov*, v rámci ktorého boli v obciach Suchá nad Parnou a Zvončín vybudované modelové prvky ÚSES – biocentrum a biokoridor. Išlo o výsadbu vegetácie v poľnohospodárskej krajine na báze krajinnokoekologických princípov s rešpektovaním stanovištných podmienok podľa *Realizačného projektu tvorby modelových prvkov ÚSES* spracovaného v Ústave krajinej ekológie SAV. Konkrétne práce zabezpečoval farský úrad a poľovnícke združenie, aktívne sa zapojili aj žiaci ZŠ v Suchej nad Parnou, ktorí sa účasťou na projekte zaradili do environmentálnej kampane programu OSN (UNEP), *1. časť – Lesy pre budúcnosť*.

Realizácia projektu okrem nesporného prínosu v oblasti priestorovej stabilizácie intenzívne poľnohospodársky využívanej krajiny a zlepšenia celkovej kvality životného prostredia prispela tiež k výraznej aktivizácii miestneho obyvateľstva v rámci riešenia lokálnych environmentálnych problémov a k celkovému zvýšeniu jeho ekologického vedomia.

Redakcia

